

УДК 343.91

DOI <https://doi.org/10.32782/2709-9261-2023-3-4-7-8-5>**Косяченко Ксенія Едуардівна,**

кандидат юридичних наук

(Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ, м. Дніпро)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1380-218X>

ДОСВІД КРИМІНОЛОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НЕУРЯДОВИХ ОРГАНІЗАЦІЙ У НІМЕЧЧИНІ ТА ІТАЛІЇ

У статті розглядається досвід кримінологічної діяльності неурядових організацій Федеративної Республіки Німеччина на прикладі роботи «Deutsches Forum für Kriminalprävention» та проаналізовано окремі проєкти з протидії злочинності в Італійській Республіці за участю неурядових організацій.

Зазначається, що у Федеративній Республіці Німеччина та Італійській Республіці діяльність неурядових організацій у частині протидії злочинності спрямована насамперед на профілактику суспільно небезпечних діянь шляхом усунення детермінантів суспільно небезпечних діянь, роботи з населенням (віктимологічне профілактика) та потенційними суб'єктами злочинів.

На прикладі діяльності «Deutsches Forum für Kriminalprävention» розкриваються найбільш типові напрями кримінологічної діяльності неурядових організацій Федеративної Республіки Німеччина: співпраця з правоохоронними органами та іншими суб'єктами протидії злочинності; узагальнення наявних професійних підходів, спрямованих на протидію злочинності; проведення інформаційних кампаній серед населення тощо.

Розглядається співпраця неурядових організацій Італійської Республіки з правоохоронними органами цієї держави в межах проєкту «У безпеці ... за межами дому». Зазначається, що цей проєкт передбачає активну роботу з населенням у частині того, як знизити ризики стати потерпілим від злочину шляхом поширення віктимологічної інформації через листівки, SMS-повідомлення тощо.

Ключові слова: кримінологія, неурядові організації, протидія злочинності, правоохоронні органи, кримінологічна діяльність, запобігання злочинам.

Постановка проблеми. На сьогоднішній день діяльність неурядових організацій у частині протидії злочинності – доволі поширене явище у світі. Є чимало прикладів, коли ці суб'єкти суспільних відносин здійснювали значний позитивний вплив на динаміку злочинності в окремому регіоні, державі або навіть на міжнародному рівні. Такий досвід є безцінним та має бути врахований вітчизняними неурядовими організаціями, які вживають заходів із запобігання злочинності.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Варто вказати, що питанню зарубіжного досвіду кримінологічної діяльності тих чи тих суб'єктів протидії злочинності приділялася й приділяється чимала увага в працях таких вітчизняних учених, як В. С. Березняк, В. М. Бесчастний, І. Г. Богатирьов, О. Ю. Бусол, В. В. Василевич, А. А. Вознюк, А. О. Джужа, О. М. Джужа, А. В. Коваленко, О. М. Костенко, І. Г. Куц, І. М. Копотун, О. М. Литвинов, А. П. Мозоль, Є. М. Моїсєєв, С. І. Мінченко, Ю. Ю. Орлов, А. В. Савченко, Н. І. Устрицька, В. В. Черней, С. С. Чернявський, В. В. Шаблістий, С. І. Шевченко, О. С. Юнін, Г. З. Яремко та ін.

Мета статті – дослідити досвід кримінологічної діяльності неурядових організацій у Німеччині (на прикладі роботи «Deutsches Forum für Kriminalprävention») та Італії.

Виклад основного матеріалу. Станом на сьогоднішній день Федеративна Республіка Німеччина (далі –

ФРН) – одна з передових держав світу в частині розвитку кримінологічних заходів запобігання актам деліктної поведінки. Неурядові організації є важливими суб'єктами протидії злочинності, постійно співпрацюючи з правоохоронними органами ФРН та інших європейських держав. Доволі популярною у ФРН є діяльність такої неурядової організації, як «Deutsches Forum für Kriminalprävention» (далі – DFK). Це об'єднання громадян засновано в м. Бонн 21 червня 2001 р. як неприбуткову цивільно-правову юридичну організацію.

На офіційному вебсайті цієї організації зазначається, що її основним завданням є сприяння запобігання злочинності в усіх аспектах, використання можливостей профілактики, залучення всіх суб'єктів протидії злочинності [2].

Отже, діяльність із запобігання злочинам є основною метою роботи названої неурядової організації.

Як зазначається в преамбулі Статуту DFK, для подолання явища злочинності, зменшення збитків, що заподіюються суспільству від неї, зміцнення почуття безпеки в населення важливо максимально використовувати можливості профілактики. Це завдання не лише федеральних, державних і місцевих органів влади, а й неурядових організацій та громадян. Саме тому свій внесок у протидію злочинності повинні зробити всі сили суспільства. DFK, зі свого боку, має на меті об'єднати ці сили для досягнення відповідних результатів [3].

Запропоновану модель діяльності визнано ефективною в багатьох сучасних демократичних державах світу. Так, більшість урядових та неурядових організацій переорієнтують свою діяльність саме на профілактику, а не на припинення та розкриття злочинів, які вже вчинено [4, с. 114].

На офіційному вебсайті DFK зазначається, що основними напрямками діяльності цієї неурядової організації є:

1. Спількування та співпраця з державними та недержавними організаціями, фізичними особами з метою протидії злочинності [2].

Протидія злочинності – полінарний процес, до реалізації якого задіяний широкий перелік загальних та спеціальних суб'єктів [5, с. 285].

2. Синергія наявних професійних підходів, спрямованих на протидію злочинності [2].

У кримінології є багато підходів щодо протидії злочинності. Їх уніфікація та вироблення комплексного алгоритму дій, спрямованого на запобігання тим чи тим видам злочинності, на нашу думку, допоможе підвищити рівень ефективності профілактики злочинності. Крім того, врахування сучасних тенденцій дає змогу розвивати кримінологічний напрям діяльності, підлаштовуючись під метаморфози злочинної поведінки.

3. Проведення інформаційних кампаній серед населення [2].

Обізнаність населення – один з ключових факторів профілактики злочинності. Людина, яка володіє віктимологічною інформацією, є пильною та дотримується хоча б базових правил особистої безпеки, що, своєю чергою, становить несприятливий для потенційного злочинця фактор, який суттєво ускладнює, а інколи навіть унеможлиблює вчинення ним суспільно небезпечного діяння.

4. Залучення громадськості до протидії злочинності [2].

Саме мешканці тієї чи тієї територіальної громади найкраще ознайомлені з криміногенною обстановкою у відповідній місцевості та проблемами, що впливають на рівень злочинності [6, с. 178]. Так, залучення громадських організацій та окремих громадян до процесу запобігання злочинності – один з головних компонентів у забезпеченні захисту всього спектра суспільних відносин, поставлених під охорону закону про кримінальну відповідальність.

Відповідно до п. 2 параграфа 2 Статуту DFK, основними завданнями цієї неурядової організації є:

1) розроблення ефективних рекомендацій із запобігання різним видам злочинності;

2) робота зі ЗМІ, спрямована на підвищення рівня кримінологічної обізнаності населення, залучення громадян до кампаній із запобігання злочинності;

3) проведення навчань та курсів підвищення кваліфікації з питань запобігання злочинності (наприклад, шляхом проведення конференцій, симпозіумів);

4) організація та сприяння проведенню навчань, початкової та професійної підготовки у сфері запобігання злочинності;

5) участь в обміні думками та досвідом на національному та міжнародному рівнях;

6) сприяння науковим дослідженням детермінантів злочинів;

7) ініціювання та просування кампаній із запобігання злочинності [3].

Перелічені завдання є інструментарієм реалізації вищевикладених основних напрямів діяльності DFK. Серед них на окрему увагу заслуговує робота зі ЗМІ. Кожна

людина так чи так користується продуктами ЗМІ (телебачення, радіо, газети, інтернет), тому правильне подання інформації кримінологічного характеру дає змогу:

1) залучити до діяльності із запобігання злочинності нових суб'єктів;

2) підвищити рівень обізнаності населення, який дасть їм змогу суттєво знизити вірогідність стати жертвою злочину.

Отже, DFK у своїй роботі реалізує різні напрями кримінологічної діяльності, спрямовані на профілактику актів делінквентної поведінки.

Низка проєктів, що передбачають протидію злочинності та в яких беруть активну участь неурядові організації, запроваджено в Італійській Республіці (далі – Італія). Нагадаємо, ця держава є членом ЄС, НАТО та «Group of Seven» («Велика сімка» або ж просто «G7»). Зокрема, цікавим убачається проєкт «У безпеці ... за межами дому». Як зазначає М. Г. Колодяжний, цю програму запроваджено у квітні 2012 р. в одному з італійських міст-портів Анкона з населенням близько 120 тис. осіб, що є адміністративним центром однойменної провінції Італії [7, с. 121].

Для досягнення задекларованої мети місцева поліція спільно з неурядовими організаціями реалізує такі заходи:

1. Нічні та денні перевірки громадських місць, підприємств, нічних клубів, курортів. До того ж основна увага звертається на недопущення актів крадіжки та торгівлі наркотиками [8].

Як відомо, саме патрулювання є одним з найбільш ефективних заходів із запобігання та протидії злочинності. Присутність представників неурядових організацій у громадських місцях є чинником, що заважає потенційним суб'єктам злочинів вчинити акт деліктної поведінки [9, с. 63].

2. Поширення в закладах громадського харчування, адміністративних установах, поштових відділеннях, лікарнях спеціальних листівок, у яких містяться поради, спрямовані на те, щоб захистити особу від крадіжок, пограбувань, шахрайства тощо [8].

Цей спосіб запобігання та протидії злочинності з боку неурядових організацій є також доволі розповсюдженим і корисним. Доступ до кримінологічної інформації та наявність базових знань і правил щодо запобігання злочинності підвищують шанси громадян на те, щоб не стати потерпілими від злочинів.

3. Оперативно-інформаційні зустрічі з представниками органів державної влади та місцевого самоврядування з питань безпеки (під час зустрічей обговорюються актуальні проблеми протидії злочинності та за результатами обговорення ухвалюють відповідні рішення) [8].

Отже, вищезгадані оперативно-інформаційні зустрічі неурядових організацій з представниками органів державної влади дають змогу своєчасно розподілити сили та засоби цих суб'єктів, узгодити комплекс спільних дій та обговорити напрями подальшої роботи.

4. Надсилання текстових повідомлень для запобігання крадіжкам із проникненням до будинку особам, що мають порушення слуху та внесені до списку служби «SMS lifeseaving» [8].

Гаджеталізація суспільства призвела до того, що на сьогоднішній день майже кожен дорослий член суспільства завжди має при собі та активно користується мобільною й комп'ютерною технікою. Ця теза стосується й осіб, які мають порушення слуху. Вказана категорія населення може пропустити ту чи ту інформацію через

наявність у неї цього захворювання, проте надсилання на їхній номер відповідної інформації кримінологічного характеру дає їм змогу здобути необхідні знання [10, с. 110].

Окремо варто зауважити, що неурядові організації та органи державної влади в межах програми «У безпеці ... за межами дому» розробляють методичні рекомендації та іншу літературу, спрямовану на усунення причин та умов деліктної поведінки, надання громадянам корисних порад, що знижують вірогідність стати жертвою злочину, не тільки керуючись науковими розробками вітчизняних та зарубіжних учених (хоча, без сумніву, враховувати наукові розробки вкрай важливо), а й проводячи низку власних досліджень, пов'язаних з аналізом таких показників, як вік потерпілих, час та спосіб вчинення злочинів тощо [8].

Урахування перелічених показників, що становлять картину злочину, дає змогу виокремити певні закономірності, які можуть бути використані неурядовими організаціями під час ведення кримінологічної діяльності.

Діяльність неурядових організацій та місцевої поліції в межах проекту «У безпеці ... за межами дому» проде-

монструвала доволі цікаві результати. Так, лише за період з червня до серпня 2012 р. кількість крадіжок зменшилася на 2,5% порівняно з відповідним періодом 2011 р., тоді як кількість осіб, затриманих за крадіжки, зросла на 84% (46 осіб у 2012 р. проти 25 – у 2011-му). Крім того, кількість розкритих грабежів зросла на 54% [8].

Отже, проект «У безпеці ... за межами дому» заслуговує на окрему увагу, тому вітчизняні неурядові організації з метою підвищення ефективності кримінологічної діяльності можуть врахувати його особливості та спроектувати окремі положення у свою роботу.

Отже, на підставі вищевикладеного можна зробити висновок, що у ФРН та Італії неурядові організації відіграють важливу роль у сфері запобігання злочинам. Основними напрямками роботи неурядових організацій у сфері запобігання злочинам є: співпраця з правоохоронними органами, узагальнення наукових підходів у частині запобігання тим чи тим актам деліктної поведінки, віктимологічна профілактика тощо.

Перспективним напрямом подальших досліджень вважаємо аналіз досвіду неурядових організацій США у сфері запобігання злочинам.

Список використаних джерел

1. Каторкін Р. А. Досвід правового регулювання питання ухилення від призову на строкову військову службу, військову службу за призовом осіб офіцерського складу окремих країн пострадянського простору. *Jurnalul juridic national: teorie si practica: науково-практичний журнал Республіки Молдова*. 2017. № 6 (28). С. 104–107.
2. Das DFK auf einen Blick. Deutsches Forum für Kriminalprävention: website. URL: <https://www.kriminalpraevention.de/wir-ueber-uns.html> (дата звернення: 10.02.2019).
3. Die Satzung des DFK. Deutsches Forum für Kriminalprävention: website. URL: <https://www.kriminalpraevention.de/satzung.html> (дата звернення: 10.02.2019).
4. Шаблистий В. В. Удосконалення кримінально-правового забезпечення поліцейської діяльності в Україні. *Вісник кримінального судочинства*. 2016. № 3. С. 112–115.
5. Каторкін Р. А. Кримінально-правове забезпечення призову на строкову військову службу, військовій службі за призовом осіб офіцерського складу в Україні у ХХ столітті. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2016. № 4. С. 285–292.
6. Шаблистий В. В. Про публічність та приватність кримінально-правового забезпечення інформаційної безпеки людини. *Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е.О. Дідоренка*. 2013. № 1. С. 177–184.
7. Колодяжний М. Г. Сучасний зарубіжний досвід громадського впливу на злочинність : монографія / за ред. В. В. Голіни. Харків : Право, 2017. 252 с.
8. FID: About us. Freedom in Disasters: website. URL: <https://www.freedomid.org/about-us/> (дата звернення: 26.02.2019).
9. Шевченко С. І. Особливості забезпечення публічного порядку поліцейськими підрозділами зарубіжних країн. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2016. № 4. С. 62–68.
10. Шаблистий В. В. Історико-правові аспекти філософської концепції безпеки людини. *Право і суспільство*. 2012. № 5. С. 109–115.

References

1. Katorkin, R.A. (2017). Dosvid pravovoho rehulivannia pytannia ukhlyennia vid pryzovu na strokovu viiskovu sluzhbu, viiskovu sluzhbu za pryzovom osib ofiterskoho skladu okremykh krain postradianskoho prostoru [Experience of legal regulation of the issue of evasion of conscription for military service, military service by conscription of officers of individual countries of the post-Soviet space] *Jurnalul juridic national: teorie si practica: scientific and practical journal of the Republic of Moldova*, 6 (28), pp. 104-107 [in Ukrainian].
2. Das DFK auf einen Blick. Deutsches Forum für Kriminalprävention: website. Retrieved from: <https://www.kriminalpraevention.de/wir-ueber-uns.html> [in German].
3. Die Satzung des DFK. Deutsches Forum für Kriminalprävention: website. Retrieved from: <https://www.kriminalpraevention.de/satzung.html> [in German].
4. Shablystiy, V.V. (2016). Udoskonalennia kryminalno-pravovoho zabezpechennia politseiskoi diialnosti v Ukraini [Improvement of criminal law enforcement of police activity in Ukraine]. *Herald of criminal justice*. Vols. 3, pp. 112–115 [in Ukrainian].
5. Katorkin, R.A. (2016). Kryminalno-pravove zabezpechennia pryzovu na strokovu viiskovu sluzhbu, viiskovoi sluzhby za pryzovom osib ofiterskoho skladu v Ukraini u KhKh stolitti [Criminal law enforcement of conscription for military service, military service by conscription of officers in Ukraine in the 20th century]. *Scientific Bulletin of the Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs*, 4, pp. 285–292 [in Ukrainian].
6. Shablystiy, V.V. (2013). Pro publichnist ta pryvatnist kryminalno-pravovoho zabezpechennia informatsiinoi bezpeky liudyny [About publicity and privacy of criminal-legal provision of human information security]. *Bulletin of the Luhansk State University of Internal Affairs named after E.O. Didorenko*, 1, pp. 177–184 [in Ukrainian].

7. Kolodyazhnyi, M.G. (2017). *Suchasnyi zarubizhnyi dosvid hromadskoho vplyvu na zlochynnist [Modern foreign experience of public influence on crime]*. Kharkiv: Pravo [in Ukrainian].
8. FID: About us. Freedom in Disasters: website. Retrieved from: <https://www.freedomid.org/about-us/> [In English].
9. Shevchenko, S.I. (2016). Osoblyvosti zabezpechennia publicznego poriadku politseiskymy pidrozdilamy zarubizhnykh krain [Peculiarities of ensuring public order by police units of foreign countries]. *Scientific Bulletin of the Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs*, 4, pp. 62–68. Dnipro [in Ukrainian].
10. Shablystiy, V.V. (2012) Istoryko-pravovi aspekty filosofskoi kontseptsii bezpeky liudyny [Historical and legal aspects of the philosophical concept of human security]. *Law and society*, 5, pp. 109–115 [in Ukrainian].

Kosiachenko Kseniia,

PhD of Law

(Dnepropetrovsk State University of Internal Affairs, Dnipro)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1380-218X>

**EXPERIENCE OF CRIMINOLOGICAL ACTIVITIES
OF NON-GOVERNMENTAL ORGANIZATIONS IN GERMANY AND ITALY**

The article examines the experience of criminological activities of non-governmental organizations of the Federal Republic of Germany using the example of the work of the “Deutsches Forum für Kriminalprävention” and analyzes individual projects to combat crime in the Italian Republic with the participation of non-governmental organizations.

It is noted that in the Federal Republic of Germany and the Republic of Italy, the activity of non-governmental organizations in terms of combating crime is primarily aimed at preventing socially dangerous acts by eliminating the determinants of socially dangerous acts, working with the population (victimological prevention) and potential subjects of crimes.

On the example of the activities of the “Deutsches Forum für Kriminalprävention”, the most typical areas of criminological activity of non-governmental organizations of the Federal Republic of Germany are revealed: cooperation with law enforcement agencies and other subjects of crime prevention; generalization of existing professional approaches aimed at combating crime; conducting information campaigns among the population, etc.

The cooperation of non-governmental organizations of the Italian Republic with the law enforcement agencies of this country within the framework of the project “Safe...outside the home” is under consideration. It is noted that this project involves active work with the population in terms of how to reduce the risks of becoming a victim of a crime by distributing victimological information through leaflets, SMS messages, etc.

Key words: *criminology, non-governmental organizations, fight against crime, law enforcement agencies, criminological activity, crime prevention.*